

มองปรากฏการณ์ความเป็นโพสต์โมเดิร์นผ่านกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์

The View of Post-Modern Phenomena through Angkarn Kalayanapong's Poem

กอบชัย รัฐอุบล / Kobchai Ratubon

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

E-mail: parakron@hotmail.com

บทคัดย่อ : บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ กวีซีไรต์ประจำปีพุทธศักราช 2519 และศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพุทธศักราช 2532 โดยศึกษาจากบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ 1) กวีนิพนธ์ ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2507 2)ลำนำภูกระดึง ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2512 3) บางกอกแก้วกวีศรวล หรือนิราศนครศรีธรรมราช ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2521 4) ปณิธานกวี ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2529 ผลการศึกษาพบว่า มีปรากฏการณ์ความเป็นโพสต์โมเดิร์น 4 ลักษณะ คือ 1.การไม่ยึดรูปแบบฉันทลักษณ์ 2.การผสมผสานความเป็นโพสต์โมเดิร์นลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ทำให้เห็นถึงแนวคิดทางสังคม ที่แฝงอยู่ในบทกวีนิพนธ์ และการปะทะกันทางความคิดเดิมและความความคิดสมัยใหม่ นอกจากนี้ยังนำเสนอให้เห็นว่าบทกวีนิพนธ์ยังเป็นส่วนหนึ่งยังคงรักษารูปแบบดั้งเดิมเอาไว้ แต่อีกส่วนหนึ่งก็ได้ก้าวข้ามหรือปฏิเสธแบบดั้งเดิม อันแสดงให้เห็นถึงมาตรฐานของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามบทกวีนิพนธ์ยังคงทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนสภาพสังคม เป็นเครื่องนำเสนอแนวคิดอุดมการณ์ของกวี ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับคนในสังคมรวมถึงการทำหน้าที่เล่าเรื่องและบันทึกเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ในสังคมต่อไป

คำสำคัญ : ความเป็นโพสต์โมเดิร์น, กวีนิพนธ์, อังคาร กัลยาณพงศ์

Abstract : The purpose of this article is to investigate the post-modern issue found in the poem written by Angkarn Kalayanapong; the winner of the Southeast Asian Writers Award (S.E.A Write Award) in 1976 and the national artist of Thailand in the field of literature in 1989. The following poems were studied : 1) the Angkarn Kalayanapong's poem publicized in 1964, 2) Lan Nam Phu Kradueng; publicized in 1969, 3) Bangkok Keaw Kam Suan or Journey to Nakhon Si Thammarat; publicized in 1978, and 4) Panitan Kawee (Poets' determination); publicized in 1986. To the findings, there are four types of post-modern phenomena which are : 1) no prosody patterns,

2) the combination of different characters of postmodern-found in the works by Angkarn Kalayanapong. This implies the social notion in the poem and the confrontation of old versus modern notion. Moreover, it shows that the poem is a part of preserving the traditional practices, while it also crosses the line from the old to the modern notion. This showed that the social standards were varied through the modern technology. Notwithstanding, the poem still plays crucial roles which are : to reflect the social images, to present the poets' ideology, to engender the mutual senses in society and to be as the media describing the important social issues and stories.

Keywords : Post-modern issue, Poem, Angkarn Kalayanapong

บทนำ

บทกวีนิพนธ์ คือรูปแบบทางศิลปะที่มนุษย์ใช้ภาษา เพื่อคุณประโยชน์ด้านสุนทรียศาสตร์ ซึ่งเพิ่มเติมจากเนื้อหาทางความหมาย นับเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรม วรรณคดี โดยเป็นคำประพันธ์ที่กวีแต่ง เป็นงานเขียนที่มีวรรณศิลป์ ให้อรรถาธิบายอารมณ์ได้ และคำที่มีความหมายทำนองเดียวกันได้แก่ ร้อยกรอง ซึ่งหมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์ นอกจากนี้ยังมีคำอื่น ๆ อีกหลายคำที่มีความหมายทำนองเดียวกับ กวีนิพนธ์ และร้อยกรอง ได้แก่ บทกวี บทประพันธ์ คำประพันธ์ กวีวิจารณ์ ลำนำ บทกลอน กาพย์กลอน กลอนกานต์ กานต์ รวมทั้งคำว่า ฉันท กาพย์ และกลอน ซึ่งในปัจจุบันหมายถึงคำประพันธ์ที่มีรูปแบบต่างกันไปเคยใช้ในความหมายเดียวกันกับกวีนิพนธ์ และ ร้อยกรอง มาในยุคสมัยหนึ่ง

ในยุคปัจจุบันหากกล่าวถึงกวีที่มีผลงานโดดเด่น กวีร่วมสมัยที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดคนหนึ่ง คือ อังคาร กัลยาณพงศ์ งานเขียนที่มีความหลากหลายทางวรรณศิลป์จนทำให้อังคารได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย เช่น รางวัลบัวหลวง รางวัลซีไรต์ รางวัลศิลปินแห่งชาติ เป็นต้น บทกวีนิพนธ์ของอังคารบางบทไม่เคารพระเบียบแบบแผนของฉันทลักษณ์อย่างที่เคยมีมาแต่เก่าก่อน บางบทใช้คำหายากจนมีผู้อ่านแล้วรู้สึกว้าวุ่นไม่ได้ บางบทเต็มไปด้วยความเกรี้ยวกราดของอารมณ์กวีที่สะท้อนออกมาในกวีนิพนธ์ช่วงที่เขายังอยู่ในวัยหนุ่ม จนกลายเป็นเรื่องที่ “บริภาษ” กันในหมู่นักวิจารณ์วรรณกรรมดังเช่น บทกวีเรื่องดูหมิ่นศิลปะ ซึ่งเป็นผลงานชิ้นแรกที่ได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ดังความว่า

ใครดูถูกดูหมิ่นศิลปะ	อนารยะสกุลสกุลสัตว์
ราวลิงช้างเสือสางกลางป่าช้า	ใจมืดจืดกว่าน้ำหมึกดำ
เพียงกินนอนสืบพันธุ์เท่านั้น	ชื่อว่าประเสริฐเลิศล้ำ

หยายบยโสภักขพะอรรถม
ภพหน้าอย่ามีรูปมนุษย์
หน้าติดดินกินชีเลื้อยคลาน

เหยียบย่ำทุกหย่อมหญ้าสาธารณ์
จงผุดขึ้นในร่างดิริจฉาน
ทรมานทุกร้อนนริน์นรเอย

จากบทกวีนิพนธ์บทนี้ทำให้พวกอนุรักษนิยมได้วิจารณ์องครว่า เป็นกวีนอกคอกที่ไร้แบบแผน ไม่ยึดขนบในการแต่งฉันทลักษณ์แต่โบราณ ทำให้ภาษาเสีย และขาดซึ่งความมีสุนทรียะแต่อย่างไรรก็ตาม การที่มิ้นักวิชาการหรือนักกวีบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับองคร แต่ก็มีคนอื่นอีก กลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นักคิดหัวใหม่ ได้สนับสนุนแนวคิดและวิธีการแต่งบทกวีนิพนธ์ขององคร ดั่งเช่น สุลักษณ์ ศิวลักษณ์ หรือ ศ.ศิวลักษณ์ ผู้ก่อตั้งและบรรณาธิการคนแรกของ "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" ที่มีส่วนทำให้บทกวีขององครได้เผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวาง, ได้กล่าวถึงองครว่า "องคร เป็นกวีที่ผิดไปจากคนอื่น ๆ ในสมัยนี้เป็นข้อฉกรรจ์ที่ตรงที่เขาเป็นตัวของตัวเอง กล่าวที่จะแสดงอารมณ์ และความคิดออกมาอย่างตรงไปตรงมาอย่างแปลกประหลาด ไม่ซ้ำแบบใคร ทำให้ผู้อ่านต้องรู้สึกทวันไหวไปตามไม่มากก็น้อยแม้ในทางฉันทลักษณ์ เขาก็มิได้เดินตามแบบแต่ก่อน แต่แล้วข้อเขียนของเขาก็มิได้ทิ้งแบบโบราณ หากส่อให้เห็นว่า เขาทั้งเข้าใจและเคารพนับถือกวีแต่ก่อน เป็นแต่เขาเขียนในสมัยของเขาเอง การแสดงออก จึงมิได้ไปตามแบบโบราณ แต่ก็แต่งได้ถึงฝีมือของท่านั้น ๆ"

จากลักษณะของบทกวีนิพนธ์ขององคร กัลยาณพงค์ดั่งกล่าว จะเห็นว่า องครสร้างบทกวีนิพนธ์ นอกแบบเดิม แสดงให้เห็นความเป็นโพสโตโมเดิร์นที่ปรากฏในงานของเขา ซึ่งความเป็นโพสโตโมเดิร์นเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในทางตะวันตก ที่เน้นการมองหลายมุม หลายมิติ แนวคิดนี้ได้รับการตอบรับและพยายามที่จะประยุกต์ใช้ในแวดวงวิชาการ ศิลปะ สถาปัตยกรรม วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

เฟรดริก เจมสัน (Jameson 1991 : 53) ได้อธิบายว่า แนวคิดหลังสมัยใหม่นิยามนั้นเป็นขบวนการหนึ่งทางศิลปะและวัฒนธรรมซึ่งจะสอดคล้องกับลักษณะทางเศรษฐกิจการเมืองที่เรียกว่า "ทุนนิยมตอนปลาย" เป็นเศรษฐกิจของผู้บริโภคข้ามชาติที่มีพื้นฐานอยู่บนทุนนิยมระดับโลก ซึ่งเจมสัน ได้สรุปช่วงของทุนนิยมออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เป็นยุคของทุนนิยมแบบการตลาดเกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 18 ถึงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงกลางศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นช่วงของการเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ และช่วงที่ 3 ซึ่งอยู่ในภาวะปัจจุบัน เป็นยุคของทุนนิยมแบบข้ามชาติ (Multinational Corporation) ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับยุคหลังสมัยใหม่ แนวคิดหลังสมัยใหม่ไม่มีนิยามความหมายที่ตายตัว ไม่ใช่ทฤษฎีในการอธิบายโลกหรือสังคมที่ชัดเจน แต่เป็นแนวทางการรับรู้และเข้าใจสังคมมนุษย์อย่างกว้าง ๆ แนวหนึ่ง ซึ่งทำทาย

ปฏิฐานนิยม วิทยาศาสตร์และเหตุผลนิยม (rationalism) อันทรงอิทธิพลต่อสังคมมนุษย์ตั้งแต่ยุค enlightenment เป็นต้นมา แนวคิดหลังสมัยใหม่ตั้งข้อสงสัยต่อศาสตร์ทั้งหลายในฐานะความรู้ของมนุษย์ที่พยายามสถาปนา “ระเบียบ” ที่แน่นอนแก่สรรพสิ่ง ศาสตร์หลายชนิดพยายามแบ่งประเภท จัดสรร แยกธาตุ สร้างกฎเกณฑ์และระเบียบต่อสารพัดสิ่งทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต อันนำไปสู่การค้นพบและการประดิษฐ์กรรมมากมาย และนำไปสู่การจัดระเบียบทางสังคมและลักษณะชีวิตของปัจเจกบุคคลที่เชื่อกันว่าสมเหตุสมผล (rational) เช่น การจัดการเศรษฐกิจ การศึกษา สุขอนามัย ตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่วนบุคคล ความรู้เช่นนี้ อดอ้างว่าเป็นสัจจะจนก่อให้เกิดเป็นอำนาจที่มนุษย์ใช้ ข่มเหงธรรมชาติและมนุษย์ด้วยกัน (ธงชัย วินิจจะกุล (2544 : 354-357) นอกจากนี้แนวคิดหลังสมัยใหม่ปฏิเสธรากฐานหรือหัวใจของภูมิปัญญาสมัยใหม่ มิใช่ด้วยการล้มล้างหรือการโยนทิ้งความรู้ความคิดเหล่านั้น แต่ด้วยการท้าทายว่าการรับรู้และเข้าใจโลกแบบนั้นไม่ควรมีอำนาจหรือเป็นรากฐานตัดสินความถูกความผิดแต่ผู้เดียวต่อไป ไม่ควรมีอำนาจเบียดขับหรือทำลายความรู้ประเภทอื่น ทางด้านศิริตรัม คล้ามไพบูลย์ (2544 : 168-172) ได้อธิบายเป็นทำนองเดียวกันว่า โพสต์โมเดิร์น ยอมรับการมีอยู่ของความจริง แต่การพูดถึงความจริงนั้นก็สัมพันธ์กับภาษาและถ้อยคำ ซึ่งไม่มีวันที่จะสะท้อนความเป็นจริงทั้งหมดให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ความไม่เชื่อในการมีอยู่ของความจริงใช้เป็นรากฐานในการอธิบายเรื่องต่าง ๆ เช่น ความเท่าเทียม อภิสิทธิ์ญา การแบ่งแยกระหว่างหญิง/ชายอย่างตายตัว ความเชื่อเรื่องความก้าวหน้า ฯลฯ อย่างที่พวกโพสต์โมเดิร์นเรียกว่า “อภิมหาพรรณนา” นอกจากนี้ธีระ นุชเปี่ยม (2536 : 59) กล่าวถึงแนวคิดหลังสมัยใหม่ ว่าสามารถมองได้จากหลายสาขาวิชา สำหรับความหมายทางวรรณคดี คือ การปฏิเสธความแน่นอนตายตัวของตัวบท (Text) และการไม่ยอมให้ผู้เขียนมีความสำคัญเหนือผู้อ่านหรือตีความ นอกจากนี้ยังไม่ยอมรับหลักเกณฑ์การจัดประเภทวรรณกรรม ที่ให้เอกสิทธิ์แก่หนังสือที่เป็นผลงานสำคัญเหนือหนังสือประเภทการ์ตูน ในทางปรัชญาประเด็นสำคัญอยู่ที่การปฏิเสธความสอดคล้องระหว่างภาษาและความเป็นจริง และไม่ยอมรับว่าเราสามารถเข้าถึงความจริง (Truth) ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงได้สอดคล้องกับไฮยร์ตัน เจริญสินโอฬาร (2545 : 11) ได้กล่าวว่า “หลังสมัยใหม่นิยม/โครงสร้างนิยม” เป็นแนวคิดที่ส่งผลกระทบต่อแวดวงการศึกษา สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งในด้านวิธีคิด วิธีหาความรู้ โดยทะลุทะลวงอิทธิพลเข้าไปในแทบทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะด้านรัฐศาสตร์ อย่างไรก็ตามความคิดดังกล่าวไม่ได้ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระหรือเป็นเอกเทศ แต่มีร่องรอยหรือได้อาศัยฐานความคิดจากสำนักคิดอื่น ๆ ด้วยที่สำคัญได้แก่สำนักโครงสร้างนิยมและสัญวิทยา เพียงแต่นำมาใช้ในลักษณะที่แตกต่างและวิพากษ์ท้าทายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมนโฑทัศน์เรื่องสัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญญะ

กับความหมายของสัญลักษณ์ ตลอดจนการอ่านและการวิเคราะห์ตัวบท การจะเข้าใจงานวิชาการที่ใช้การหาความรู้แบบหลังสมัยใหม่หรือหลังโครงสร้างนิยมส่วนหนึ่งจะต้องเข้าใจฐานความคิดเหล่านี้ด้วย

จากการศึกษาความหมายของโพสท์โมเดิร์นสรุปได้ว่า แนวคิดโพสท์โมเดิร์นเป็นแนวคิดไม่ใช่ทฤษฎีในการอธิบายโลกหรือสังคมที่ชัดเจน แต่เป็นแนวทางการรับรู้และเข้าใจสังคมมนุษย์อย่างกว้าง ๆ แนวหนึ่ง มีความเชื่อว่าทุกสิ่งในโลกไม่ได้มีโครงสร้างแบบตายตัว พร้อมกันนี้ยังมุ่งต่อต้านสถาบันหลัก ล้อเลียนศิลปะและตั้งคำถามกับสถานะความเป็นวรรณกรรมของตัวมันเอง แนวทางการสร้างงานดังกล่าวนี้สัมพันธ์กับแนวคิดที่เรียกว่า “หลังโครงสร้างนิยม”

จากความสำเร็จและปรากฏการณ์ของโพสท์โมเดิร์นที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเป็นโพสท์โมเดิร์น เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ความเป็นโพสท์โมเดิร์นที่แฝงอยู่ในบทกวีนิพนธ์ ทั้งที่เป็นรูปภาพ และแนวคิดที่กวีใช้ เพื่อให้สังคมได้เข้าใจโดยศึกษาจากบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ 1) กวีนิพนธ์ ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2507 2) ถิ่นนาฏกระดิ่ง ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2512 3) บางกอกแก้วกำศรวล หรือ นีราศนครศรีธรรมราช ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2521 4) ปณิธานกวี ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2529 ซึ่งผู้เขียนจะได้แบ่งประเด็นความเป็นโพสท์โมเดิร์นเป็นต่าง ๆ ที่พบในบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ในด้านรูปแบบ ดังต่อไปนี้ผล

1. การไม่ยึดติดรูปแบบฉันทลักษณ์

บทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นบทกวีที่เน้นเร้าความคิดมากกว่าความงามทางสุนทรียศาสตร์ อังคารมีความเป็นตัวของตัวเองค่อนข้างมาก และมีความกล้าที่จะแหวกขนบกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์ ซึ่งเป็นการท้าทายโครงสร้างหลักทางฉันทลักษณ์ ฉะนั้น บทกวีของอังคาร กัลยาณพงศ์จึงมีความเป็นโพสท์โมเดิร์นแฝงฝังอยู่ กล่าวคือ บทกวีนิพนธ์ของอังคาร ไม่ได้มีการยึดรูปแบบฉันทลักษณ์ตามแบบครูเสมอไป อังคารพยายามคิดค้นฉันทลักษณ์ที่เป็นรูปแบบเฉพาะตัว ซึ่ง อาจถือได้ว่าเป็นกวีที่กล้านำเสนอสิ่งใหม่ ๆ ให้กับผู้อ่าน ในขณะที่กวีนิพนธ์ในความหมายเดิม คือ การเรียงถ้อยคำตามระเบียบข้อบังคับ ซึ่งได้แก่ มาตราฉันทลักษณ์ ฉะนั้นกวีจะต้องยึดรูปแบบฉันทลักษณ์ที่เป็นโครงสร้างแบบแผนตามแบบโบราณอย่างเคร่งครัด

เมื่อศึกษابทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์จะพบว่า อังคารไม่ค่อยเคร่งครัดในมาตราฉันทลักษณ์เท่าใดนัก เขามักนำเสนอฉันทลักษณ์ที่มีความเป็นโพสท์โมเดิร์นในลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 จำนวนพยางค์ในวรรคไม่คงที่

บทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์บางบท จะมีจำนวนพยางค์ในวรรคไม่คงที่ ซึ่งไม่เป็น

ไปตามรูปแบบของฉันทลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นกลอนสุภาพ กาพย์ยานี 11 โคลงสี่สุภาพ ซึ่งพบได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

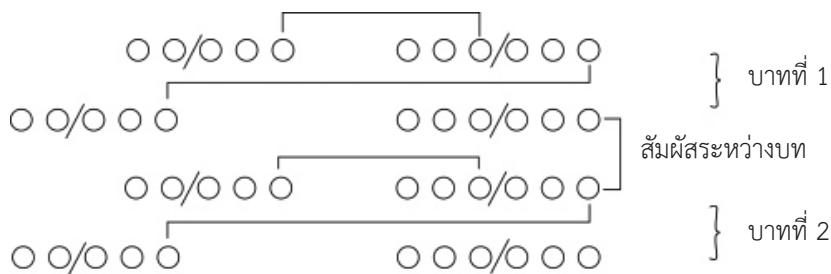
1.1.1 จำนวนพยางค์ในวรรคน้อยกว่ารูปแบบมาตรฐาน

บทกวีของอังคาร กัลยาณพงศ์บางบทจะมีจำนวนพยางค์ที่น้อยกว่ารูปแบบฉันทลักษณ์มาตรฐาน ดังเช่น กาพย์ยานี 11 ของอังคาร อาจมีจำนวนพยางค์ที่น้อยกว่าหรือมากกว่ารูปแบบมาตรฐานหลายพยางค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โอม ขาติหน้าถ้ามี	ขอขอยนี้รักไว้
<u>หนวก บอด ใบ้</u>	<u>เป็นตอไม้ดุงไล่เดือนกิ่งกอใบ</u>
อย่ารู้เลยหนาว่าหล้า	ฟากฟ้านั้นงามเพียงไหน
โง่ ชื่อ บ้า กว่าใคร	ดวงใจกูตั้งแผ่นดิน

(โอม : หน้า 49)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า จำนวนพยางค์แต่ละวรรคจะไม่คงที่ที่เด่นชัดที่สุดคือ วรรคองมีจำนวนแค่ 3 พยางค์เท่านั้น คือ คำว่า **หนวก, บอด, ใบ้** ซึ่งตามรูปแบบฉันทลักษณ์กาพย์ยานี 11 วรรคหน้า กำหนดให้มี 5 พยางค์ วรรคหลังกำหนดให้มี 6 พยางค์ รวม 11 พยางค์ ดังแผนผังต่อไปนี้

เรื่อยเรื่อยมารอนรอน	ทิพากรจะตกต่ำ
สนธยาจะใกล้ค่ำ	คำนึงหน้าเจ้าตราตรู
เรื่อยเรื่อยมาเรียงเรียง	นกบินเฉยไปทั้งหมู่
ตัวเดียวมาพลัดคู่	เหมือนพ้อยู่ผู้เดียวดาย

(กาพย์เห่เรือเจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศร์)

นอกจากนี้ยังมีบทกวีนิพนธ์ที่แต่งด้วยฉันทลักษณ์กาพย์ยานี 11 อื่น ๆ อีกหลายบทที่มีลักษณะจำนวนพยางค์ในวรรคไม่คงที่ เช่น บทกวีที่ชื่อว่า “ถ้าชาติหน้ามีจริง” และบทกวีที่ชื่อว่า “สุโขทัย” ซึ่งเป็นบทกวีในชุด กวีนิพนธ์ ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ซึ่งมีเนื้อความดังนี้

นารีน้อมตะ ภาวะเหนือกาลนานยิ่ง
จะล่องลอยอ้อยอิ่ง เหมือนปลิงเกาะสวรรคตนิรันดร์เอ๋ย
(ถ้าชาติหน้ามีจริง : กวีนิพนธ์ : หน้า 33)

ในน้ำมีปลา ในนามีข้าวฟูเฟื่อง
กระดิ่งมหัศจรรย์ขวัญเมือง ถวิลหาดวงใจในวิญญาน
(สุโขทัย : กวีนิพนธ์ : หน้า 55)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า จำนวนคำในแต่ละวรรคกลอนของอังคาร กัลยาณพงศ์ มีจำนวนคำไม่คงที่ บางวรรคมี 8 พยางค์เต็มบางวรรค มี 3 พยางค์ บางวรรคมี 6 พยางค์ จากการใช้จำนวนคำไม่คงที่เช่นนี้ ทำให้ผู้อ่านบางคนไม่รู้ว่าเป็นบทกวีนิพนธ์บทนี้เป็นฉันทลักษณ์ชนิดใด แต่ในขณะที่เดียวกันก็ถือว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ และเป็นความกล้าออกนอกกรอบของอังคาร ทำให้ผู้อ่านเห็นปรากฏการณ์โพสต์โมเดิร์นที่อังคาร สร้างขึ้นมาได้อย่างเด่นชัด

1.1.2 จำนวนพยางค์ในวรรคมากกว่ารูปแบบมาตรฐาน

บทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นงานเขียนที่มีการนำเสนอได้อย่างน่าสนใจ เนื่องจากกวีมีลักษณะเฉพาะตัว ทำให้เกิดบทกวีที่ไม่เหมือนกวีท่านอื่น นอกจากบทกวีนิพนธ์ของอังคารจะมีจำนวนพยางค์น้อยกว่ารูปแบบมาตรฐานแล้ว ผู้เขียนยังพบว่า อังคารยังมีการนำเสนอจำนวนพยางค์ที่มากกว่ารูปแบบมาตรฐาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

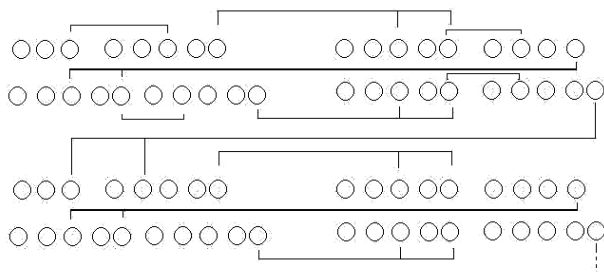
อาจเห็นคุณค่าอันพันเงินทอง **ตราบป้องวิสุทธิทัศน์นริยสัจสี่**
บากบั่นหมั่นปฏิบัติอย่างดี มีครูบาอาจารย์สุดสำคัญ
ดับทุกข์ขั้นห้าตันทาโหด สู้สันโดษโพธิญาณยิ่งสวรรคต
มั่งคั่งทิพย์พุทธธรรมอนเอนอนันต์ คุณค่านั้นอมตะ ณ ดินไตร

(บางกอกแก้วคำตรว : หน้า 207)

สดับตรับฟังปราชญ์พลังพิเศษ เหตุผลเทศและไทยหลากหลาย
หอพระสมุดไฉวี่ขามากมาย ให้คนหาวิธีใจจำ
สองแสวงหาข้อมูลเอกอนเอนอนันต์ หมั่นวิจัยวิจารณ์ลึกล้ำ
เสาะแสวงหากัลยาณมิตรแนะนำ หรือเพ่งทำปัญญาปฏิญาณ

(ปณิธานกวี : หน้า 48)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ฉันทลักษณ์ที่อังคารใช้แต่งบทกวีนิพนธ์คือกลอนสุภาพหรือกลอนแปด ซึ่งปกติแล้ว จำนวนพยางค์ในแต่ละวรรค บังคับให้มี 8 พยางค์ อนุโลมให้ได้ไม่เกิน 9 พยางค์ แต่กลอนสุภาพของอังคารบางบทจะมีจำนวนพยางค์ถึง 10 พยางค์ ดังตัวอย่างที่ 1 **ตราบองวิสุทธิทัศน่อริยัสสจีมี**จำนวนพยางค์ 10 พยางค์ และ **มั่งคั่งทิพย์พุทธธรรมอนเณกอนันต์** มีจำนวนพยางค์ 10 พยางค์ นอกจากนี้ยังพบในตัวอย่างที่ 2 คือ **สองแสงหาข้อมูลเอกอนเณกอนันต์**มีจำนวนพยางค์ 11 พยางค์ จะเห็นได้ว่า จำนวนพยางค์มีมากกว่ารูปแบบมาตรฐาน 2 - 3 พยางค์ ซึ่งไม่เป็นไปตามรูปแบบมาตรฐาน กลอนสุภาพที่เป็นรูปแบบมาตรฐานจะต้องเป็นดังแผนผังต่อไปนี้

ถึงม้วยดินสิ้นฟ้ามหาสมุทร
เม้นเกิดในใต้หล้าสุธาธาร
แม่เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพ
แม่เป็นบัวตัวพี่เป็นภุมรา

ไม่สิ้นสุดความรักสมัคสมาน
ขอพบพานพิศวาสไม่คลาดคลา
พี่ขอพบศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉา
เซยผกาโกสมปทุมทอง

(พระอภัยมณี : สุนทรภู่)

นอกจากจำนวนพยางค์ที่มากกว่ารูปแบบมาตรฐานในกลอนแปดแล้ว ผู้เขียนยังพบว่า ในโคลงสี่สุภาพของอังคาร ยังมีจำนวนพยางค์ที่มีจำนวนมากกว่ารูปแบบมาตรฐานเช่นเดียวกันพบได้ในตัวอย่างต่อไปนี้

วิทยาศาสตร์วิเศษไซ้
ถือนั่นอดตาถนัด
นิวเคลียร์ว่าวิเศษจัด
ถึงแก่มลั่งโลกไหม้

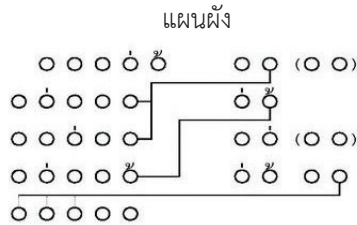
สารพัด จริงเถา
แนวไหว้
เป็นหนึ่งใน
จอมม้วยมนุษย์สมัย

(บางกอกแก้วกำศรวล : หน้า 75)

สนามหลวงตะปูใหญ่ย้า	มะขามเหล็ก
แขกท่วยไทยผสมเจ๊ก	แข่งคำ
สัตว์เศรษฐกิจเสียงเกก-	มะเหลกลั่น
लगसन्नโฆษณบ้ำ	เมื่อยล้าหูเหียน

(บางกอกแก้วกำศรวล : หน้า 108)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทั้งสองตัวอย่างเป็นโคลงสี่สุภาพ อังคาร กัลยาณพงศ์ มีการกำหนดพยางค์ในวรรคหน้ามากกว่ารูปแบบปกติ บางวรรคมี 6 พยางค์ เช่น **ถือน้ำมันอัดตานัด** และ **แขกท่วยไทยผสมเจ๊ก** และบางวรรคมีถึง 7 พยางค์ เช่น **วิทยาศาสตร์วิเศษไซรั** และ **สนามหลวงตะปูใหญ่ย้า** ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า โคลงสี่สุภาพของอังคารมีจำนวนพยางค์มากกว่ารูปแบบมาตรฐาน ซึ่งรูปแบบมาตรฐานโคลงสี่สุภาพวรรคหน้ากำหนดให้มีได้ 5 พยางค์ และควรจะเป็นดังแผนผังต่อไปนี้

เสียงลือเสียงเล่าอ้าง	อันใด พี่เอ๋ย
เสียงย่อมยอศใคร	ทั่วหล้า
สองเชื้อพี่ลับไหล	ลืมนั่น ฤาพี่
สองพี่คิดเองอ้า	อย่าได้ถามเผื่อ
	(ลิลิตพระลอ)

1.2 การส่งสัมผัสไม่เป็นไปตามรูปแบบฉันทลักษณ์

สิ่งที่แสดงให้เห็นความเป็นโพสโตโมเดิร์นในบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ อีกประการหนึ่งคือ การส่งสัมผัสนอกที่ไม่เป็นไปตามรูปแบบโครงสร้างฉันทลักษณ์ อังคารมักจะส่งสัมผัสนอกในกลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11 ในลักษณะดังต่อไปนี้

เสียเจ้าราร่วมณี่รุ่ง	มุ่งปรารถนาอะไรในหล้า
มิหวังกระทั่งฟากฟ้า	ชวนหน้าตาดินกินทราย
จะเจ็บจำไปถึงปรโลก	ถารอยไศกุรู่ร้างจางหาย
จะเกิดที่ฟ้ามาตรมตาย	อย่าหมายว่าจะให้หัวใจ

(เสียเจ้า : หน้า 35)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า การส่งสัมผัสนอกของอังคารผิดแผกไปจากปกติ คือ คำสุดท้ายของวรรคตบ ตามรูปแบบแล้วจะต้องสัมผัสกับพยางค์ที่ 3 -5 ของวรรครับ แต่บทกวีของอังคารจะมีลักษณะพิเศษคือ คำสุดท้ายของวรรคตบ จะสัมผัสกับคำแรกของวรรครับ เช่น คำว่า **รู้** กับ **มุ่ง**นอกจากนี้ยังเห็นการส่งสัมผัสนอกลักษณะนี้ในบทกวีนิพนธ์ของอังคารอีกหลายบท ดังเช่น

ชี้ชมเลี้ยวเดือน ทอง	ผ่อง แผ้วพิจิตรพิศวง
ราวทิพย์รัตน์อำมรงค์	วงเดือนของฟ้าธาตุรี

(บุพเพสันนิวาส : หน้า 28)

แววเกียรดิยศ สวรรค	สิ้น รุ่งเพชรใสไกลลิล
คือดาวระยับระยิบ	ทั่วสิบทิศวิจิตรนักร
ทางช้างเผือกผุด ผ่อง	จ้อง แล้วพิศวงหลงรัก
แม้มีปีกทิพย์จัก-	ว้ายฟ้าไปหาอาลัย

(แคนน้อย : หน้า 30)

โอ้อยุธยาเมืองแก้ว	ลัมแล้วมอดไหม้ไหม้ไศสรวรย์
ปราสาทราชวังพลัน	ปานป่าช้าจิตกาธาน
พระศรีสรรเพชญ์ ลัม	จม เปลวไฟนรกานต์
สถูปแก้วกุวิหาร	ราชฐานสิ้นจมนดินทราย
เสียงกระดุกทกล้ำหาญ	มูลเถ่าถ่านนั้นร่ำไห้
แรงกาหมามากมาย	ทลายจิกข้าข้าวิญญานฯ
วังเวงวิเวกเอก ภพ	จบ เวียงน้ำฟ้าปฐวี
เจ็บแสบสิ้นสมประดี	ทุกรัฐสหายนั้นนรินทร์เอย

(ศิลป์อยุธยา : หน้า 15)

1.3 การไม่มีสัมผัสนอก

บทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์เป็นงานเขียนที่เน้นเร้าความคิดมากกว่าความงามทางสุนทรียศาสตร์ บ่อยครั้งที่อ่านบทกวีนิพนธ์ของอังคารแล้ว จะเห็นว่าในบทกวีนิพนธ์ไม่มีการส่งสัมผัสนอก ซึ่งจะเห็นได้ในตัวอย่างต่อไปนี้

กุลบุตรกุลธิดาไถมุ่งหมาย	วิมลมิ่งวรรณศิลป์สวรรค
เรียนรู้พระไตรปิฎกอัน	มหันตค่าคู่ฟ้าดินละลาย

(ปณิธานกวี : หน้า 48)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า วรยศดับและวรศรับไม่มีการส่งสัมผัสใด ๆ เลย แต่บทกวีนิพนธ์ก็ยังคงความไพเราะ เราความคิดอยู่เช่นเดิม นอกจากนี้ผู้เขียนยังพบว่ามิบบทกวีนิพนธ์หลายบทที่ไม่มีการส่งสัมผัสนอก ดังเช่น

ไอ้บุพเพสันนิวาส
จึงชักนำมาจาก

แต่ชาติปางหลังยังมาก
ขอบฟ้าโพ้นชลาลัย

(บุพเพสันนิวาส : หน้า 28)

ตะวันตกด้ารอนรอน
จะเอ้อมดามาฝากใคร

เร่ร่อนนอนก้อนเมฆไหน
เขาหมั่นถนอแคลนทั้งแดนดิน

(ฝันสืทอง : หน้า 41)

จากทั้งสองตัวอย่างข้างต้น อาจเป็นการจงใจของอังคาร กัลยาณพงศ์ที่ไม่ต้องการให้กลอนมีการส่งสัมผัส ทำให้บทกวีนิพนธ์มีจุดบกพร่อง อาจเป็นการทำให้ผู้อ่านคิด หรือแสดงให้เห็นถึงตัวตนของอังคารที่ไม่ยึดติดกับรูปแบบฉันทลักษณ์ อังคารสามารถนำเสนอบทกวีนิพนธ์ที่ไม่ได้อาศัยกรอบโดยเคร่งครัด เขาเป็นผู้ที่กล้าแหวกขนบเพื่อนำเสนอสิ่งใหม่ ให้ผู้อ่านได้มีอรรถรสในการอ่าน และได้รับแนวคิดของอังคารอย่างเต็มที่

2. การผสมผสาน

เมื่อได้ศึกษาบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ จะเห็นได้ว่า สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ การผสมผสานรูปแบบฉันทลักษณ์และเนื้อหาของบทกวีนิพนธ์ที่มีอยู่แต่เดิมผสมผสานกับเนื้อหาที่เข้ากับยุคสมัย การผสมผสานถือว่าเป็นปรากฏการณ์โพสต์โมเดิร์น จะเห็นได้ว่าความเป็นโพสต์โมเดิร์นไม่มีความหมายหรือนิยามที่ตายตัว แต่เป็นแนวทางการรับรู้และเข้าใจสังคมมนุษย์อย่างกว้าง ๆ แนวหนึ่งไม่มีกฎระเบียบที่ชัดเจน ส่วนใหญ่มักจะใช้การผสมผสานกันอย่างหลากหลาย แต่เป็นเพียงการผสมผสานกันเพียงผิวเผินเป็นรูปแบบของการสร้างสรรค์งานทางศิลปะที่เด่นชัดอย่างหนึ่งในสังคมยุคโพสต์โมเดิร์น ซึ่งเกิดจากการหิวยืมรูปแบบงานต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว ในลักษณะของการลอกเลียนแบบหรือการทำให้เหมือน โดยไม่เน้นความสอดคล้องกลมกลืนของผลงานสะท้อนให้เห็นสภาพความสับสนปนเปและเต็มไปด้วยความหลากหลายอันเกิดมาจากการผสมผสานรูปแบบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังที่ปรากฏในผลงานบทกวีของอังคาร กัลยาณพงศ์ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 การผสมผสานระหว่างกลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11

บทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์หลาย ๆ บททำให้ผู้อ่านรู้สึกฉงนฉงน เพราะ

ว่าอังคารได้มีการผสมผสานฉันทลักษณ์เข้าด้วยกัน เช่น นำเอากลอนสุภาพกับกาพย์ยานี 11 ผสมผสานกันดังตัวอย่างต่อไปนี้

สาหร่ายชูช่อดอกกระจิริด	แมลงน้อยนิตไฉ่เคียงสา
เกาะดอกหญ้าบนคันนา	แมงมุมตั้งท่าตะครบกิน
ควายเคี้ยวเอื้องนอนหนอง	แววตาหม่นหมองไม่สิ้น
เหลือบรินวนเวียนบิน	เกาะกินเลือดล้นพุงกาง

(ทุ่งข้าว : กวีนิพนธ์ : หน้า 50)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นส่วนหนึ่งของบทกวีที่ชื่อว่า “ทุ่งข้าว” เป็นหนึ่งในบทกวีนิพนธ์ชุดกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ เมื่อผู้อ่านพินิจพิจารณาให้ดีจะเห็นว่า บทกวีบทนี้มีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างกลอนสุภาพและกาพย์ยานี 11 กล่าวคือ วรรคแรกของกลอนตัวอย่างที่ผู้เขียนยกมาจะจำนวนพยางค์มีทั้งหมด 8 พยางค์ ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบฉันทลักษณ์กลอนสุภาพ แต่วรรคที่ 2 วรรคที่ 3 วรรคที่ 4 ฯ จะมีจำนวนคำเหมือนกับกาพย์ยานี 11

นอกจากบทกวี “ทุ่งข้าวแล้ว” ยังพบว่ามีการปรากฏเรื่องการผสมผสานระหว่างกลอนสุภาพและกาพย์ยานี 11 อีกหลายบท ดังเช่น บทกวีที่ชื่อ “เจียรไนแววชีวา” ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

ฝากแรงใจในเมืกดทราย	มุ่งหมายนฤมิตโลกนี้
ด้วยงานทิพย์อันรรมณีย์	หวังปฐวีเป็นสวรรค์นรินทร์เอย

(เจียรไนแววชีวา : กวีนิพนธ์ : หน้า 63)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า มีการผสมผสานระหว่างกลอนสุภาพและกาพย์ยานี 11 เหมือนกับบทกวี ทุ่งข้าว แต่ต่างกันที่ วรรคสุดท้ายของบทกวี เจียรไนแววชีวา จะมีจำนวน 10 พยางค์ ซึ่งมากกว่าวรรคอื่น ดังนั้น การที่อังคาร กัลยาณพงศ์ มีกลวิธีแสดงให้เห็นว่า อังคารมีเอกลักษณ์ในการเขียนบทกวีนิพนธ์ที่เฉพาะตัว ทำให้บทกวีนิพนธ์ไม่ซ้ำซากจำเจ และเป็นแนวทางในการนำเสนอบทกวีที่น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่ง

2.2 การผสมผสานระหว่างสิ่งเก่าและสิ่งใหม่

อังคาร กัลยาณพงศ์เป็นกวีที่มีความรู้เรื่องวรรณคดีไทยเป็นอย่างมาก บทกวีนิพนธ์ของเขาได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีหลายต่อหลายเรื่อง อังคารมักนำรูปแบบฉันทลักษณ์ที่ปรากฏในวรรณคดียุคเก่ามาใช้ในการเขียนบทกวี มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบเก่ากับเนื้อหาสมัยใหม่ทำให้เห็นปรากฏการณ์ความเป็นปรากฏการณ์ความเป็นโพสโตโมเดิร์นอย่างชัดเจนดังตัวอย่างต่อไปนี้

โอยุ้ยย้างฟ้า	มหาสถาน
มาล่มหาทกล้ำทหาญ	ล่าแล้ง
เสียแรงช่างเชี่ยวชาญ	นฤมิต
แสนสัตว์ปามาแก่ง	ปนเกลี้ยงมิให้ศวรย์

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าบทกวีของอังคาร กัลยาณพงศ์ มีลักษณะคล้ายกับโคลงกำสรวล (กำสรวลศรีปราชญ์) คือ มีการใช้คำว่า “อูยอูย้างฟ้า” ต่างกันเพียงแค่ กวีนพจน์ของอังคาร เพิ่มคำว่า “โอย” และไม่มีคำว่า “ยศ” ซึ่งจะเห็นได้จากโคลงกำสรวลของเดิม ดังข้อความต่อไปนี้

อูยอูยาศึงฟ้า	ลงดิน แลฤา
อำนาจบุญเพรงพระ	ก่อเกื้อ
เจดีย์ล่ออินทร	ปราสาท
ในทาบทองแล้วเนื้อ	นอกโสม

จากข้อความข้างต้นเป็นเนื้อความของโคลงกำสรวล จะเห็นว่า มีลักษณะการขึ้นต้นคล้ายกับบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ฉะนั้นอังคารมีการนำสิ่งที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ผสมผสานให้เกิดความงามในด้านวรรณศิลป์ และมีการนำเสนอแนวคิดผ่านรูปแบบฉันทลักษณ์แบบเก่า

นอกจากนี้ยังมีบทกวีที่มีลักษณะผสมผสาน ที่อังคาร กัลยาณพงศ์นำเอารูปแบบที่ปรากฏในวรรณคดียุคเก่ามาใช้ในการงานของตน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รอนรอนสุรีย์ปลั่งรุ่ง	วาวสวรรค์
รินรินขึ้นรสสุคันธ์	ย่าผ่อง
เรื่อยเรื่อยไผ่กระสัน	สาวทิพย์
เปล่าเปล่าเราเหลวต้อง	อกไหม้สลายขวัญ

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า อังคาร กัลยาณพงศ์แต่งบทกวีนิพนธ์ซึ่งมีลีลาการใช้คำคล้ายกับ กาพย์เห่เรือเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ จะเห็นว่า มีการใช้คำว่า “รอนรอน” คำว่า “เรื่อยเรื่อย” เหมือนกับกาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ ซึ่งมีข้อความว่า

รอนรอนสุรีย์ไฉ	อัสดง
เรื่อยลับเมรุลง	คำแล้ว
รอนรอนจิตจำนง	นุชพี่เพียงแม่
เรื่อยเรื่อยเรียมคอยแก้ว	คลับคล้ายเรียมเหลียว

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นเนื้อความของกาพย์เห่เรือเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ ซึ่งเป็นวรรณคดีในยุคกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย วรรณคดีเรื่องนี้มีอิทธิพลในการแต่งบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ซึ่งเขาได้นำรูปแบบวรรณคดีเรื่องนี้มาประยุกต์ผสมผสานในงานกวีนิพนธ์ที่น่าสนใจยิ่งขึ้น ทำให้ผู้อ่าน

นอกจากนี้ยังมีบทกวีนิพนธ์ที่น่าเสนอการผสมผสาน โดยการนำเอาสิ่งเก่ามาผสมผสานกับสิ่งใหม่ เกิดเป็นปรากฏการณ์โพสโตโมเดิร์นในงานกวีนิพนธ์ เห็นได้จากการที่อังคาร นำรูปแบบกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวานของสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 มาสร้างเนื้อหาใหม่ให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มัดหมั่นสั่นแก้งสาว	ยี่หระเร้าใจไผ่ผืน
หอมแก่งแห่งสวรรค์พลัน	สันลั่นโลกโซคติจริง
พะเนางดับระยัยอย่าง	ระหว่างทิวาราตรีนี้
เทพยดาลงมาชิง	ชิมรสหล้าร่ารมณีย์
ใส่กรอกพอกเครื่องทิพย์	สิบทิศหอมอ้อมฟ้านี้
หิวหิ้นถึงอเวจี	เปรตผีร้องก้องอยากกิน

(ไอ้มศหมั่น : หน้า 155)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า บทกวีนิพนธ์บทนี้ได้รับอิทธิพลมาจาก กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน ซึ่งเป็นงานพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 อังคารได้นำรูปแบบและเนื้อหาบางส่วนของงานพระราชนิพนธ์มาผสมผสาน แต่งเติมเพิ่มเนื้อหาใหม่เข้าไป ทำให้บทกวีนิพนธ์มีลักษณะเป็นโพสโตโมเดิร์น และเป็นงานกวีนิพนธ์ที่น่าสนใจ

บทสรุป

จากการศึกษาความเป็นโพสโตโมเดิร์นที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ทำให้เห็นว่า รูปแบบของบทกวีนิพนธ์มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เช่น ประเด็นเรื่องการเมืองไม่ยึดตามโครงสร้างรูปแบบฉันทลักษณ์ของอังคาร ซึ่งทำให้เห็นว่า อังคาร กัลยาณพงศ์มีความเป็นตัวตน และไม่เคร่งครัดต่อโครงสร้าง อังคารสามารถนำเสนอบทกวีที่ไม่ได้ยึดตามโครงสร้างได้อย่างน่าสนใจ เราความคิด จินตนาการ ให้ผู้อ่านสะท้อนใจ คล้อยตาม พร้อมทั้งฝากปรัชญาอันลึกซึ้งไว้ให้แก่ผู้อ่านด้วย

ดังจะเห็นได้จากจำนวนพยางค์ในบทกวีนิพนธ์มีจำนวนไม่คงที่ บทกวีนิพนธ์ที่เป็นกลอนสุภาพ บางวรรคมี 3 พยางค์ บางวรรคมี 5 พยางค์ บางวรรคมี 7-9 พยางค์ บางวรรคมีถึง 11 พยางค์ นอกจากนี้ยังพบว่า บทกวีนิพนธ์บางบทไม่มีการสัมผัสระหว่างบทอีกด้วย

เมื่อมองบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ทำให้เห็นความเป็นลักษณะเฉพาะตัว และเหนือสิ่งอื่นใดงานกวีนิพนธ์ของอังคารมีความเป็นโพสต์โมเดิร์นปรากฏอยู่ เมื่อได้ศึกษาบทกวีนิพนธ์ของอังคารอย่างถ่องแท้จะเห็นได้ว่าบทกวีนิพนธ์ของอังคารมีความสอดคล้องตามแนวคิดของเฟรดริก เจมสัน (Jameson 1991 : 53) ที่กล่าวว่า “โพสต์โมเดิร์น” เป็นแนวคิดไม่ใช่ทฤษฎีในการอธิบายโลกหรือสังคมที่ชัดเจน แต่เป็นแนวทางการรับรู้และเข้าใจสังคมมนุษย์อย่างกว้าง ๆ แนวหนึ่ง มีความเชื่อว่าทุกสิ่งในโลกไม่ได้มีโครงสร้างแบบตายตัวพร้อมกันนี้ยังมุ่งต่อต้านสถาบันหลัก ล้อเลียนศิลปะและตั้งคำถามกับสถานะความเป็นวรรณกรรมของตัวมันเอง แนวทางการสร้างงานดังกล่าวนี้สัมพันธ์กับแนวคิดที่เรียกว่า “หลังโครงสร้างนิยม” ดังนั้นบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์จึงเป็นงานวรรณกรรมที่ไม่มีโครงสร้างแบบตายตัว แต่ทำให้กระทบกระเทือนต่อสถาบันหรือโครงสร้างหลักอยู่ไม่น้อย ดังจะเห็นได้จากกลุ่มนักวิชาการที่ออกมาวิจารณ์บทกวีนิพนธ์ของอังคารว่า เป็นงานเขียนที่ไม่ยึดแบบครูป้าง เป็นงานเขียนที่ไร้ระเบียบบ้าง แต่ในที่สุดอังคารก็ประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดจากบทกวีนิพนธ์ที่ไม่ยึดโครงสร้างหรือสถาบันหลัก

นอกจากนี้ประเด็น“การผสมผสาน” ซึ่งเป็นอีกปรากฏการณ์ความเป็นโพสต์โมเดิร์นอีกรูปแบบหนึ่งที่พบมากในบทกวีนิพนธ์ของอังคาร ซึ่งการผสมผสานที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ของอังคารมักจะมีคุณลักษณะการผสมผสานได้อย่างกลมกลืน เห็นได้จากบทกวีนิพนธ์หลายบทของอังคารมีลักษณะการผสมผสานระหว่างฉันทลักษณ์ บทกวีนิพนธ์บางบทมีการนำกลอนสุภาพมาผสมผสานกับกาพย์ยานี 11 กล่าวคือ บางวรรคมีจำนวน 5 พยางค์บางวรรคมี 6 พยางค์ บางวรรคมี 8 พยางค์ เมื่อบทกวีนิพนธ์มีรูปลักษณะเช่นนี้ จึงเป็นการยากที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเป็นฉันทลักษณ์ใด แต่ในขณะเดียวกัน ก็แสดงให้เห็นถึงฝีมือไม่ลายมือ และการนำเสนอบทกวีนิพนธ์ที่ไม่เหมือนกวีทั่วไปที่เน้นการทำตามโครงสร้าง มีการเคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์ทุกขั้นตอนนอกจากการผสมผสานระหว่างฉันทลักษณ์แล้ว ยังมีการผสมผสานระหว่างรูปแบบและเนื้อหาแบบเก่าและแบบใหม่อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากอังคารได้นำรูปแบบวรรณคดีต่าง ๆ มาแต่งเติมเสริมสอดให้บทกวีนิพนธ์ของเขามีความน่าสนใจ เช่น การนำรูปแบบโครงกำสรวลรูปแบบกาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ รูปแบบกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวานของรัชกาลที่ 2 มาใช้ แต่ทำให้เนื้อหาในบทกวีนิพนธ์เป็นเรื่องราวในปัจจุบัน เมื่อมองถึงประเด็นนี้แล้วจะเห็นได้ว่า อังคารเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม แต่ในขณะเดียวกันอังคารก็เป็นผู้ที่รักในการศึกษาวรรณคดี เห็นได้จากบทกวีนิพนธ์หลายบทที่มักจะทำถึงเนื้อหาในวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ

การศึกษาความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ทำให้ทราบถึงลักษณะปรากฏการณ์ความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่เกิดขึ้นในงานวรรณกรรม โดยส่วนใหญ่ปรากฏการณ์ความเป็นโพสต์โมเดิร์นนี้มักจะเกิดขึ้นในงานจิตรกรรม ปฏิกามกรรมและสถาปัตยกรรม จะเห็นได้ว่า ความเป็นโพสต์โมเดิร์นได้ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากทั้งแนวคิดเดิมและแนวคิดใหม่ ดังนั้นบทกวีนิพนธ์จึงเป็นเสมือนเวทีหรือพื้นที่หนึ่งของการปะทะกันทางความคิดเดิมและความความคิดสมัยใหม่เห็นได้ว่าสังคมไทยจะค่อย ๆ เปลี่ยนไปเป็นสังคมโพสต์โมเดิร์นอย่างช้า ๆ แต่อย่างไรก็ตามบทกวีนิพนธ์ ยังคงเป็นเครื่องนำเสนอแนวคิดอุดมการณ์ของกวี และเห็น่อสิ่งอื่นใดบทกวีนิพนธ์ยังคงทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนภาพสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. ภาษากับการเมือง/ความเป็นการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

ธงชัย วินิจจะกุล. “รัฐจากมุมมองชีวิตประจำวัน”. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย, 2551.

ธีระ นุชเปี่ยม . POST-MODERNISM ในประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

นราธิป พงศ์ประพันธ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่น. วิทยาวรรณกรรม. กรุงเทพฯ: ก้าวหน้าการพิมพ์, 2504.

ศิริโรจน์ คล้ามไพบูลย์. โพสต์โมเดิร์นคืออะไร : จากปฏิกิริยาแบบมาร์กซ์สู่การเมืองแบบปฏิบัตินิยม. ในศิริโรจน์ คล้ามไพบูลย์ (บรรณาธิการ). **ทฤษฎีและความรู้ยุคโลกาภิวัตน์**. (หน้า 166-207). กรุงเทพฯ : มูลนิธิวิถีชีวิต, 2544.

อังคาร กัลยาณพงศ์. **กวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศีกษิตสยาม, 2517.

_____. **ปณิธานกวี**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กระจัด, 2535.

_____. **บางกอกแก้วกำศรวล หรือนิราศนครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ: ศีกษิตสยาม, 2521.

_____. **ลำนํ้าภูกระติง**. กรุงเทพฯ : ศีกษิตสยาม, 2512.

Jameson,F. **Postmodern,or the culture logic of late capitalism**. Durham, NC : DukeUniversity Press, 1991.